

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ

ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ ЯК ЗАСОБИ ВЕДЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Виконав: студент 461 групи

Спеціальність: 061 Журналістика

Скопич Дмитро

Наукова керівниця:

кандидатка філологічних наук,

доцентка **Юріна Юлія**

Рецензентка: кандидатка філологічних наук,

доцентка кафедри журналістики

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

Хороб С.

Івано-Франківськ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I	
ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА, ЯК МЕТОД ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	6
1.1 Історія виникнення поняття.....	6
1.2 Сучасні прояви інформаційних воєн у світі	8
РОЗДІЛ 2	
TELEGRAM, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДУМОК ТА ДІЙ ГРОМАДСЬКОСТІ	13
2.1 Аналіз з точки зору ефективності використання Telegram для ведення інформаційної війни.....	13
2.2 Приклади конкретних кампаній інформаційної війни та їх результати.....	17
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Актуальність дослідження. Після військового вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року додаток для обміну повідомленнями Telegram відіграв важливу роль у так званій інформаційній війні. Telegram перетворився на центральне цифрове поле битви у цьому конфлікті. Для обох сторін, що воюють Telegram працює як інформаційний центр, що об'єднує дані та зображення, зібрані в даний час ройовим інтелектом. Додаток повідомляє про останні військові розробки, поширює попередження про повітряні нальоти, документує військові злочини, пересилає супутникові зображення потенційних цілей або перераховує карти місцевих бомбосховищ [19]. Крім засобів поширення інформації, Telegram також надає комунікаційні технології для демонстрації «достовірності» причин війни та створення дегуманізованих образів супротивника за допомогою дезінформації та деморалізації [20].

У своїй книзі «Радикальна війна: дані, увага та контроль у XXI столітті», що вийшла 2022 року, М. Форд стверджує, що війна в Україні – наймережніша війна в історії. Це перша війна між двома державами у Європі, яка майже повністю опосередкована цифровими технологіями. На думку автора, цифрова війна стирає кордони між солдатами та громадянським населенням [19].

Для українського населення Telegram діє як цифровий архів військового насильства. Війна в Україні є найбільш документованим сучасним військовим конфліктом на сьогоднішній день, що порушує низку питань та проблем. Епоха смартфонів встановила поширення свідчень очевидців. На відміну від традиційних репортажів про війну, контент може передаватися без фільтрації та в режимі реального часу. Будь-хто може миттєво подати ці зображення публіці, без редакційного контролю та дискурсивної контекстуалізації.

У створених онлайн-архівах збираються фотографії, відео та текстові документи, і вони використовуються не лише тими, хто постраждав, щоб поділитися своїм досвідом, але також вченими, правозахисниками, неурядовими організаціями, юристами та прокурорами для ініціювання судових процесів щодо військових

злочинів на пізнішому етапі. За винятком Instagram, TikTok або YouTube, в Telegram зображення насильства зазнають меншої цензури, поранені тіла показані в піксельній формі, записи вбивств на відстані постійно поширюються з використанням бойових кадрів. Ці відеоролики, що публікуються в Telegram під оплески смайликів, ефективні завдяки своїй візуальній виставковій цінності і, таким чином, успадковують культуру вуайєристського перегляду [20].

У той час, як у російських Telegram-каналах українців дегуманізують як «нацистів», в українських каналах противників війни називають «орками». Орки – вигадані монстри з «Володаря кілець» Толкієна. Наприклад, автор Telegram-каналу «Україна зараз» пише про відео з полоненим російським солдатом: «Черговий брехливий орк» («Україна зараз», 5.2.2022). «Орки» також згадуються в коментарях до зображень, коли російських солдатів «карають», тобто вбивають атаками дронів. Ці зображення, зроблені дронами, є документальними зображеннями тактичної війни, вони також використовуються для дегуманізації противника. З одного боку, вони показують силу свого погляду; з іншого – демонструють повну пасивність супротивника [26].

Telegram-канали в сучасному інформаційному просторі займають все більш значуще місце як засіб поширення інформації. Вони стають невід'ємною частиною інформаційної війни, де кожен канал створює свій унікальний образ реальності. Як і у випадку з телебаченням, технічні засоби та навички операторів впливають на сприйняття аудиторії, але відмінності полягають у специфіці каналів та їх можливостях. Telegram-канали використовуються для широкого спектру цілей: поширення новин, аналітики, пропаганди, маніпуляції, політичного чи соціального впливу. Завдяки інструментам, які надає ця платформа, її адміністратори можуть змінювати та створювати образи реальності, підкреслюючи одні аспекти та приховуючи інші. Тому дослідження Telegram-каналів, які стають потужним інструментом інформаційної війни, де кожен намагається якомога точніше донести свою версію подій являється актуальною темою дослідження.

Об'єкт дослідження – інформаційна війна.

Предмет дослідження – Telegram-канали як засоби ведення інформаційної війни.

Мета дослідження – розглянути особливості використання Telegram -каналів як засобів ведення інформаційної війни.

Завдання дослідження:

1. Розглянути особливості інформаційної війни, як методу ведення гібридної агресії .

2. З'ясувати сучасні прояви інформаційних воєн у світі.

3. Дослідити Telegram, як ефективний інструмент впливу на формування думок та дій громадськості.

4. Охарактеризувати приклади конкретних кампаній інформаційної війни та їх результати.

В процесі дослідження були використані наступні **методи дослідження:** порівняння; узагальнення; аналіз літератури по темі дослідження; контент-аналіз Telegram-каналів за досліджуваними матеріалами; теоретичний аналіз і синтез отриманої інформації.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше було здійснено аналіз особливостей використання Telegram, як ефективного інструменту впливу на формування думок та дій громадськості.

Практичне значення результатів дослідження полягає у залученні великої кількості нового матеріалу, що сприяє переосмисленню засад використання Telegram-каналів в сучасних умовах політичної комунікації та ведення інформаційної війни.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ І

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА, ЯК МЕТОД ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

1.1 Історія виникнення поняття

Інформаційна війна (ІВ) – це частина передових стратегій управління полем бою, в яких інформація використовується для досягнення цілей та отримання переваги над ворогом. Цей тип війни включає в себе все: від заподіяння шкоди здатності противника приймати правильні рішення на полі бою до проведених хакерами атак на компанії в іншій країні.

В епоху інформаційно-психологічної війни існує небезпека впливу дезінформативного медіа тексту на сприйняття і формування думки читача. Великі потоки інформації, які можуть змінюватися в режимі реального часу, знижують критичність сприйняття, підсилюючи вплив дезінформації.

Дезінформація (дезінформування) – це свідомо помилкова інформація, що надається для більш ефективного ведення бойових дій, перевірки на витік інформації і напрямку її витоку, а також сам процес маніпулювання інформацією, введення когонебудь в оману шляхом надання неповної або повної, але вже не потрібної інформації, а також спотворення її частини [1].

Мета такого впливу – прийняття об'єктом, проти якого спрямована дезінформація, потрібного маніпулятору або відмова від прийняття вигідного для нього рішення.

Існують наступні види дезінформації:

- введення в оману конкретної особи або групи осіб;
- маніпулювання вчинками (однієї людини або групи осіб);
- створення громадської думки щодо якоїсь проблеми або об'єкта.

Введення в оману – це не що інше як надання неправдивої інформації. Маніпулювання – спосіб впливу, спрямований безпосередньо на зміну напрямку активності людей. Виділяють такі рівні маніпулювання:

- посилення існуючих у свідомості людей вигідних маніпулятору цінностей (ідей, установок і ін.);
- часткова зміна поглядів на ту чи іншу подію або обставини;
- кардинальна зміна життєвих установок [4].

Однією з різновидів дезінформації є «напівправа», або «брехня замовчуванням». Зокрема, тоталітарні політичні режими породжують прагнення нижчих інстанцій повідомляти «наверх» тільки благополучну інформацію, приховуючи і замовчуючи невдачі, помилки і провали. «Брехня умовчанням» проникає і в ЗМІ з формуванням ілюзії «успішного прогресу», тоді як в дійсності відбувається регрес. Останнім часом активно використовується дезінформаційна технологія, відома під назвою «інформаційний (білий) шум». Її сенс полягає в тому, що, якщо немає можливості приховати «незручну» інформацію, її диверсифікують, тобто створюють такий собі набір версій, які в рівній мірі підтверджуються спланованими фактами і тенденціями, закріплюючи тим самим їх в масовій свідомості.

Дезінформація є складовою частиною інформаційної війни (ІВ), яка включає:

- психологічні операції (використання інформації для психологічного впливу на солдатів противника);
- радіоелектронну війну (не дозволяє противнику отримати точну інформацію);
- заходи безпеки (прагнення уникнути того, щоб противник дізнався про можливості та наміри протиборчої сторони);
- прямі інформаційні атаки.

Для більш ефективного маніпулювання громадською думкою дезінформація може поширюватися одночасно через друковані та електронні ЗМІ, телебачення, мережу Інтернет, чутки, а також за допомогою використання листівок в локальних конфліктах і війнах [30].

У широкому сенсі ІВ – це один із способів протистояння двох держав, який має місце головним чином в мирний час, де об'єктами впливу поряд зі збройними силами

і громадянським населенням є суспільство в цілому, його державні адміністративні системи, структури виробничого управління, наука, культура і т. д. У вузькому сенсі це один із способів бойових дій або безпосередньої підготовки до них, що має на меті досягти переважної переваги над противником в процесі отримання, обробки і використання інформації для вироблення ефективних адміністративних рішень, а також для успішного проведення заходів по досягненню на цій основі переваги над противником.

1.2 Сучасні прояви інформаційних воєн у світі

У рамках даної частини дослідження ми зупинимося на аналізі проведення активної дезінформації компанії, яку проводить Росія проти України.

Дезінформація – це хибна, неточна або вводяча в оману інформація, навмисно створена, представлена і поширена в інформаційному полі. На сучасному етапі російські діячі використовують різноманітні стратегії для впровадження, посилення та поширення хибних та спотворених наративів по всьому світу. Їхні зусилля спираються на поєднання підроблених та штучних облікових записів, анонімних веб-сайтів та офіційних державних ЗМІ для поширення та розповсюдження контенту, який просуває інтереси влади та підриває конкуруючі наративи [8].

Російська пропагандистська та дезінформаційна діяльність проводиться у великих обсягах і поширюється великою кількістю каналів, як через онлайн, так і через традиційні ЗМІ. До виробників та розповсюджувачів цього контенту відносяться платні інтернет-тролі або особи, які публікують підбурювальні або маніпулятивні повідомлення в онлайн-чатах, дискусійних форумах та розділах коментарів на новинних та інших веб-сайтах [8]. Стратегії також включають цілеспрямовані підходи. Наприклад, у 2020 році Facebook виявив російську інформаційну операцію проти України, в ході якої були створені фальшиві профілі у Facebook, які видавали себе за журналістів і намагалися поширювати дезінформацію у спосіб, який здавався більш достовірним [6].

Подібна тактика застосовується і розширюється на сучасному етапі під час війни, що вказує на еволюцію підходів до дезінформації, що триває, і постійну

необхідність адаптуватися і реагувати. Уряд Великобританії, наприклад, виявив, що впливовим особам TikTok платять за поширення проросійських наративів. Дезінформаційна діяльність також посилює та фінансує кількість повідомлень користувачів соціальних мереж, які відповідають точці зору Росії, у спробі збільшити поширення таких наративів, створюючи штучне почуття підтримки, ухиляючись від заходів платформ боротьби з дезінформацією [12]. Зусилля з маніпулювання суспільною думкою в соціальних мережах робилися у Твіттері та Фейсбуці, при цьому активні зусилля також були зосереджені на Інстаграм, Ютуб та ТікТок. Також існують докази дезінформаційних кампаній, у розділах коментарів великих ЗМІ [14].

Говорячи більш відверто, російський уряд проводить скоординовані інформаційні і дезінформаційні кампанії у своїх акаунтах соціальних мережах. Наприклад, у період з 25 лютого по 3 березня 2022 року 75 акаунтів російського уряду в Твіттері з 7,3 млн передплатників, які набрали 35,9 млн ретвітів, 29,8 млн лайків і 4 млн відповідей, опублікували 1157 твітів. Приблизно 75% твітів стосувалися України і багато з них сприяли поширенню дезінформації – публікувалися наративи, які ставили під сумнів статус України як суверенної держави [28]. Облікові записи російських державних органів також були пов'язані з «друкарськими помилками» (реєстрацією веб-сайтів з навмисно написаними з помилками назвами однойменних веб-сайтів) популярних новинних організацій, що містять неправдиву інформацію. Наприклад, російські пропагандисти створили підроблений веб-сайт польської щоденної газети *Gazeta Wyborcza* для поширення дезінформації про звірства, про які повідомлялося в Бучі [7].

Однак, варто зазначити, що дана тактика розпочала застосовуватися не з масштабного вторгнення до України. У 2017 році, наприклад, Facebook виявив докази того, що Агентство інтернет-досліджень – російська організація, яка створила і використала фальшиві облікові записи для обману та маніпулювання людьми [9] – піддала 126 мільйонів своїх користувачів політичній дезінформації напередодні виборів у США у 2016 році. Facebook заявляє, що з 2017 року розкрив кампанії з дезінформації у більш ніж 50 країнах, причому країнами, які найчастіше зазнавали

іноземних дезінформаційних операцій у цей період, були США, Україна та Великобританія [10].

Можна помітити, що з кожним роком вплив соціальних мереж виходить за рамки їх використання як прямого джерела інформації, враховуючи, що цикли зворотного зв'язку між соціальними мережами, традиційними ЗМІ та підтримуваними державою російськими ЗМІ можуть швидко поширювати інформацію (і дезінформацію). Така петля зворотного зв'язку спостерігалася, наприклад, у формуванні теорії змови про українські біологічні об'єкти, замасковані під секретну програму створення біологічної зброї. Спочатку цю теорію поширювали облікові записи в Твіттері, пов'язані з теоріями змови в Сполучених Штатах, а потім поширювали «офлайнові» ЗМІ (в даному випадку кабельні новини), а потім поширювала російська державна пропаганда [14].

Загальні теми дезінформації. Напередодні вторгнення Росії 24 лютого дезінформаційні повідомлення загалом були спрямовані на те, щоб деморалізувати українців, посіяти розкол між Україною та її союзниками та зміцнити громадську думку щодо Росії [21]. Твердження включали, що нарощування військової могутності перед вторгненням призначалося лише для навчань; повідомлення, зосереджені на історичному ревізйонізмі, який делегітує Україну як суверенну державу (про те, що Україна не має історичних претензій на незалежність і була створена Росією); заяви про проникнення неонацистів до українського уряду; заяви про загрози російському населенню в Україні та скоєння українським урядом геноциду в тих частинах Донецької та Луганської областей, які з 2014 року незаконно контролюються проросійськими сепаратистами; поширення «а як щодо», які применшували великомасштабне вторгнення Росії, привертаючи увагу до передбачуваних військових злочинів інших країн; і т. д. [11].

З початку війни зусилля щодо дезінформації, як і раніше, були зосереджені на використанні розколів всередині України та між урядами інших країн. Аналіз російського уряду і ЗМІ під час війни, що підтримуються державою, показує, що нинішні наративи обертаються навколо кількох ключових тем. До них належать теорії змови про дослідження української та американської біологічної зброї та так звані

операції під хибним прапором, коли Росія стверджувала, що дії, які робили російські солдати, насправді були вчинені Україною з наміром замаскувати фактичне джерело відповідальності [28]. Список специфічних для України дезінформаційних наративів довгий та постійно поповнюється.

Представимо найбільш поширені дезінформаційні наративи:

-засекречені документи, що свідчать про підготовку Україною наступальної операції проти Донбасу;

-різанина мирних жителів у Бучі, Україна, в перший місяць війни була інсценована;

-Сполучені Штати розробляють біологічну зброю, призначену для боротьби з етнічними Росіянами, та мають мережу лабораторій біологічної зброї у Східній Європі;

-Україна пригрозила Росії вторгненням;

-американські десантники висадилися в Україні;

-Україна інсценувала напад на лікарню у Маріуполі 9 березня 2022 року;

-європейські університети відраховують російських студентів;

-війна в Україні - це обман;

-Росія не застосовувала касетних боєприпасів під час військової операції в Україні;

-НАТО має військову базу в Одесі;

-Росія не завдає ударів по цивільній інфраструктурі України;

-сучасна Україна була повністю створена комуністичною Росією;

-в українській політиці та суспільстві лютує нацизм, який підтримує українська влада;

-антиросійські сили влаштували державний переворот з метою повалення проросійського уряду України у 2014 році;

-російськомовні жителі Донбасу зазнали геноциду [23].

Спроби Росії маніпулювати інформаційним простором і навіть конкретні наративи відображають ті, які використовувалися для виправдання її військової інтервенції в Грузії в 2008 р. У 2014 році Росія заявила, що вторглася на Донбас під

приводом того, що етнічним Росіянам загрожують на сході України. Так само у 2008 році російський уряд звинуватив Тбілісі у проведенні етнічних чисток як це було зроблено на Донбасі [18].

Механізми, що використовуються Росією для обмеження інформаційного простору. У той час як використовувані наративи і всеосяжні цілі залишалися в основному незмінними, інструменти, доступні для поширення помилкового контенту, що вводять в оману, а також здатність Росії контролювати своє власне інформаційне середовище, продовжували розвиватися. Контроль уряду над своїми внутрішніми ЗМІ (включаючи традиційні ЗМІ, такі як телебачення та друковані видання, а також онлайн-ЗМІ), а також інформацією та новинами, які отримує громадськість, дозволяє йому витіснити незалежні та засновані на фактах репортажі, замінюючи їх офіційними повідомленнями представленими основними каналами. У такій закритій системі відсутність доступу до надійних даних опитувань чи звітів ускладнює визначення ступеня суспільної підтримки війни в Росії чи довіри громадськості до повідомлень, які вони отримують. У той час як до початку квітня близько 15 400 Росіян були заарештовані за протести проти війни, справжній ступінь суспільної підтримки війни проти України в Росії незрозумілий.

Обмежена свобода вираження думок, обмежені можливості для публічних дебатів і зростаючий вплив держави на традиційні та нетрадиційні (онлайн-контент, соціальні мережі) новини та інформаційний ландшафт відображені в Російському світовому індексі свободи преси, що неухильно знижується з 2010 року. Крім того, у Росії не існує незалежних громадських мовників, а незалежні ЗМІ фактично заборонені. Такі обмеження також полегшують контроль за закордонними наративами про війну Росії в Україні, змушуючи іноземні ЗМІ, що базуються в Росії, піддавати свої репортажі самоцензурі у відповідь на заборонені теми та слова [21].

РОЗДІЛ 2

TELEGRAM, ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДУМОК ТА ДІЙ ГРОМАДСЬКОСТІ

2.1 Аналіз з точки зору ефективності використання Telegram для ведення інформаційної війни

Telegram та інформаційна війна в Україні тісно пов'язані. Telegram – це програма для обміну повідомленнями, яка пропонує користувачам безпечний та конфіденційний спосіб спілкування завдяки системі наскрізного шифрування. Він має велику базу користувачів у всьому світі, особливо у Східній Європі, де відіграє життєво важливу роль в інформаційній війні між Росією та Україною.

Згідно з звітом дослідницької компанії LikeWeb, Telegram є другим за популярністю додатком для обміну повідомленнями в Україні після Viber: у 2021 році його завантажили 3,8 мільйона разів. Telegram має близько 10 мільйонів активних користувачів в Україні, що становить майже чверть населення країни [17].

Telegram особливо цінується українцями за функціонал каналу, що дозволяє транслювати повідомлення на велику аудиторію. Деякі з каналів стали впливовими, але суперечливими джерелами інформації, оскільки їх власники та джерела часто невідомі. Серед найпопулярніших каналів в Україні можна відзначити:

@Zelenskyi – офіційний канал президента Володимира Зеленського, який мав понад 2 мільйони передплатників на початку війни (на сучасному етапі 801 тис.). Публікує анонси, виступи, інтерв'ю та відеоролики глави держави. Він був створений у 2019 році, під час передвиборної кампанії Зеленського, який тоді був актором та коміком.

@Наші Гроші, канал журналістського проекту «Наші гроші», який має понад 1,5 млн передплатників. Публікує розслідування, звіти та аналізи про корупцію, зловживання владою, політичні скандали та судові справи в Україні. Його створив 2008 року журналіст Денис Бігус, який отримав за свою роботу кілька нагород.

@Resident – канал блогера та активіста Анатолія Шарія, який має понад 1,3 мільйона передплатників. Публікує коментарі, критику та сарказм з приводу

політичних та соціальних новин України. Він відомий своїми проросійськими, антиєвропейськими та антиурядовими позиціями. Наразі він перебуває у вигнанні в Іспанії, де його розшукує українське правосуддя за державну зраду та розпалювання ненависті.

Ці канали ілюструють різноманітність та складність українського медіа-ландшафту, який відзначений конфліктом із Росією, переходом до демократії, боротьбою з корупцією та поляризацією суспільства. Вони також є відображенням проблем пов'язаних із використанням Telegram, який може бути як інструментом спілкування, інформації, так і маніпуляції [24].

О. Данилов – секретар Ради національної безпеки та оборони України – органу, відповідального за координацію та контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки та оборони, висловив свої побоювання щодо використання Telegram українцями. У лютому 2022 року він заявив, що деякі анонімні та маніпулятивні канали Telegram становлять загрозу національній безпеці і що їх слід регулювати. Зокрема, він націлився на канал @Resident, який транслює проросійські та антиукраїнські коментарі та підозрюється у зв'язках із російськими спецслужбами. Він також розкритикував канал @Zelenskyi, який, за його словами, контролюється не президентом України, а радниками, які прагнуть вплинути на його політику [5].

Ці заяви спричинили неоднозначну реакцію в Україні. Дехто підтримав позицію О. Данилова, вважаючи, що необхідно боротися з дезінформацією та пропагандою, що підриває суверенітет і демократію країни. Інші засудили спробу цензури та зазіхання на свободу слова, нагадавши, що Telegram був одним із небагатьох просторів, де українці могли отримати доступ до незалежної та різноманітної інформації [25].

Анонімні канали та їх вплив на український конфлікт. Канали – це простори, де адміністратор може надсилати повідомлення для великої аудиторії. Вони можуть бути публічними або приватними та мати мільйони передплатників. Деякі канали є впливовими, але суперечливими джерелами інформації, оскільки їх власники та джерела часто невідомі. Канали можуть поширювати дезінформацію, пропаганду,

фейкові новини чи насильство. Telegram та російська пропаганда мають міцний зв'язок, оскільки багато проросійських каналів використовують додаток для впливу на громадську думку в Україні та інших країнах. Telegram та український опір також використовують додаток для спілкування та організації своїх дій проти російської агресії.

Боти, платіжні сервіси та унікальні імена користувачів: палиця з двома кінцями. Боти – це програми, які взаємодіють із користувачами. Вони пропонують послуги, інформацію чи розваги. Їх може створити будь-хто. Вони можуть бути частиною чатів або каналів. Боти можуть бути корисними чи шкідливими. Вони можуть збирати особисті дані, розсилати спам або розповсюджувати віруси.

Ще одна особливість Telegram – унікальні імена користувачів. Вони дозволяють користувачам легко зв'язуватися один з одним, не повідомляючи номер телефону. Користувачі можуть створювати та змінювати їх у будь-який час. Унікальні імена користувачів можуть бути кумедними або клопітними. Вони можуть сприяти переслідуванню, крадіжці особистих даних або продажу облікових записів. Ці функції Telegram порушують питання кібербезпеки, конфіденційності, наскрізного шифрування та безпеки програм. Їх можуть використати зловмисники, які хочуть нашкодити Україні чи її народу. Вони також можуть регулюватися владою, яка хоче контролювати інформацію або отримувати доступ до даних користувачів [27].

Telegram та інформаційна війна в Україні: виклик. Одне з головних завдань Telegram та інформаційної війни в Україні – збалансувати свободу слова та захист національної безпеки. Telegram та український конфлікт тісно переплетені. Програма використовується обома сторонами для спілкування, інформування та впливу. Telegram та російська пропаганда мають міцний зв'язок. Багато проросійських каналів використовують додаток, щоб вплинути на громадську думку в Україні та інших країнах. Telegram та український опір також використовують додаток для координації та організації своїх дій проти російської агресії. Telegram та кібербезпека в Україні також мають вирішальне значення. Програма може бути джерелом загроз або інструментом захисту [27].

Telegram проти інших програм для обміну повідомленнями: порівняльний аналіз.

WhatsApp – найпопулярніший додаток для обміну повідомленнями у світі, що налічує понад 2 мільярди користувачів. За промовчанням він пропонує наскрізне шифрування для всіх розмов, що гарантує захист даних. Однак вона належить Facebook, який має сумнівну репутацію з точки зору дотримання конфіденційності та викликає побоювання щодо обміну даними з іншими додатками групи. WhatsApp також підпорядковується запитам влади, які можуть вимагати доступ до метаданих, таких як номер телефону, IP-адреса або розташування користувачів.

Signal – це програма для обміну повідомленнями, яка претендує на звання найбезпечнішої та найконфіденційнішої на ринку. Вона також за промовчанням пропонує наскрізне шифрування для всіх розмов і не збирає жодних особистих даних. Signal розроблений некомерційною організацією, яка залежить від реклами та інвесторів. Його рекомендують такі особи, як Едвард Сноуден чи Ілон Маск. Однак Signal менш популярний, ніж WhatsApp або Telegram: має близько 50 мільйонів користувачів. Він також пропонує менше функцій, таких як обмін файлами, інформаційні канали або платіжні послуги [24].

Telegram знаходиться між цими двома програмами, пропонуючи більше функцій, ніж Signal, але меншу безпеку, ніж WhatsApp. Telegram дозволяє користувачам вибирати бажаний рівень шифрування та конфіденційності, вибираючи режим «секретного чату» або режим «звичайного чату». Telegram також дозволяє користувачам користуватися інноваційними послугами, такими як канали, роботи, платежі або унікальні імена користувачів. Проте Telegram також становить ризики, такі як фейкові новини, неприйнятний контент, порушення конфіденційності або кібератаки. Таким чином, Telegram – це додаток, який має свої переваги та недоліки і вимагає від користувачів пильності та проникливості [24].

Глобальне сприйняття та регулювання Telegram. Варто зазначити, що Росія – країна походження Telegram, але його головний противник. Кремль намагався заблокувати додаток у 2018 році, посиляючись на міркування національної безпеки та боротьби з тероризмом. Він вимагає від Telegram надати йому ключі шифрування для доступу до повідомлень користувачів, на що П. Дуров відповів відмовою. Потім він наказав операторам зв'язку заблокувати доступ до Telegram, але цей захід

виявився неефективним, оскільки Telegram використовував хмарні сервери для обходу блокування. Багато російських користувачів також використовують VPN або проксі для доступу до програми. У 2020 році Кремль нарешті зняв заборону на Telegram заявивши, що програма співпрацювала з владою для видалення екстремістського контенту. Однак деякі спостерігачі підозрюють, що Telegram пішов на поступки Кремлю, щоб зняти блокування, наприклад, співпрацюючи з російськими сервісами або цензуруючи деякі канали.

Україна – країна, яка має двоє ставлення до Telegram, визнаючи його корисність, але також і його небезпеку. З одного боку, Telegram є джерелом інформації та інструментом опору для багатьох українців, які стикаються із загрозою російській агресії та проблемами демократичного переходу. З іншого боку, Telegram також є вектором дезінформації та пропаганди, яка може підірвати суверенітет та стабільність країни. В Україні немає спеціального закону, який регулює Telegram, але є деякі правові положення для захисту національної безпеки та громадського порядку, які за необхідності можна використовувати для обмеження або блокування програми. Україна також співпрацює з міжнародними організаціями, такими як ЄС чи НАТО, для протидії кіберзагрозам та гібридній війні проти країни.

В цілому, Telegram відіграє життєво важливу роль в інформаційній війні між Росією та Україною, є джерелом інформації та інструментом опору для багатьох українців, які стикаються із загрозою російській агресії та проблемами демократичного переходу.

2.2 Приклади конкретних кампаній інформаційної війни та їх результати

Telegram став лінією фронту в інформаційній війні між Росією та Україною. Саме у Telegram президент України Володимир Зеленський, одягнений у військову форму, публікує свої щоденні відеозвернення, закликаючи своїх громадян #Зупинити Російську Агресію.

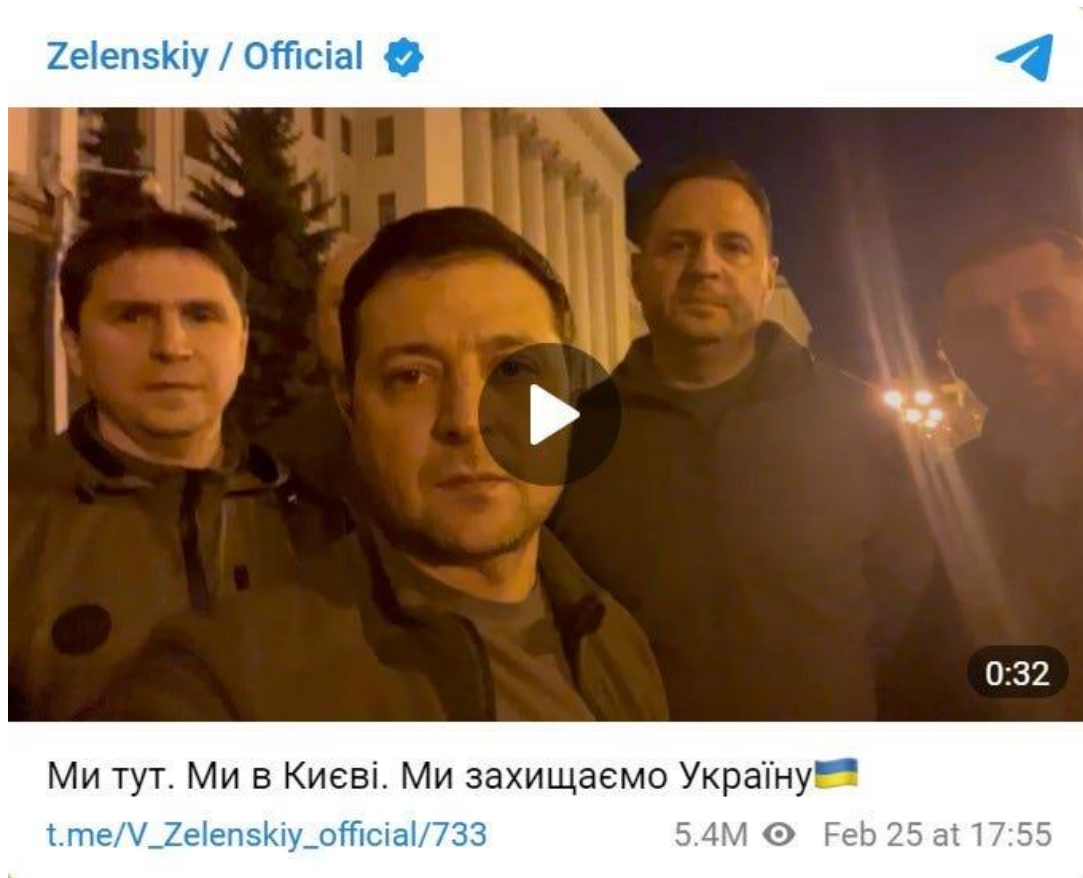

Рис. 2.1 Telegram президента України Володимира Зеленського

Тисячі українців зібралися на платформі, щоб дізнатися про останні офіційні урядові новини про війну; росіяни масово перейшли у додаток після заборони Facebook, Instagram та Twitter у їхній країні. Оскільки Telegram є останнім відкритим вікном до Росії, НАТО і кілька міністерств закордонних справ відкрили канали Telegram, сподіваючись охопити простих росіян. Також, іноземці масово підписуються, щоб стежити за війною в Україні у прямому ефірі. Додаток для обміну повідомленнями, яким користуються понад 550 мільйонів користувачів на місяць по всьому світу, широко популярний у Росії: за даними eMarketer, він має 67 мільйонів користувачів або 65% всіх інтернет-користувачів у країні. Після заборони Facebook, Instagram та Twitter у Росії десятки тисяч росіян перейшли на Telegram, який досі доступний у Росії безкоштовно. 21 березня 2022 року агентство Reuters повідомило, що Telegram випередив WhatsApp і став найпопулярнішим інструментом обміну повідомленнями в Росії.

Президент України Володимир Зеленський став найпопулярнішим світовим лідером у Telegram. За даними журналу Time, він має «вибухове зростання» з 65 000

передплатників 23 лютого до 1,5 мільйона в середині березня 2022 р. Його обліковий запис останнім часом втрачає передплатників, але він, як і раніше, випереджає президента Бразилії Жаїра Болсонару з 1 337 872 передплатниками. Президент Бразилії активно просуває свій Telegram-канал у Твіттері [16].

У Telegram-каналі активно публікуються повідомлення направлені проінформувати населення України та міжнародну спільноту про актуальний стан подій на фронті, в дипломатичному полі та про вектори політики держави в умовах сучасності. Зупинимося на аналізі окремих повідомлень:

1. Спростування інформації про кількість загиблих українських солдатів, яку активно просувають російські пропагандисти: *«31 тисяча українських військових загинули в цій війні. Не 300 тисяч, не 150 тисяч, про які бреше Путін зі своїм брехливим колом. Але, тим не менш, кожен – це великі втрати для нас»* [3].

Рис. 2.2 Повідомлення у Telegram каналі президента України Володимира Зеленського

2. Спростування інформації про те, що формати миру для України нав'язує захід: *«Ми не хочемо, щоб нам нав'язували будь-які формати перемовин, будь-які формули миру. Ініціатива може йти тільки від України. Перший інавгураційний*

Саміт миру відбудеться навесні у Швейцарії. Це наша ініціатива, і ми хочемо, щоб з нами було якомога більше країн світу» [3].

Рис. 2.2 Повідомлення у Telegram каналі президента України Володимира Зеленського

3.Визначення справжніх намірів росії, які проявляються у імперських амбіціях та реваншизмі: *«Будь ласка, пам'ятайте, що імперські амбіції та реваншизм зникають лише від програшу того, хто ними заражений, і завжди саме це відкриває простір для справжньої безпеки та розвитку демократії. Ми чуємо в цей час: History is watching. І це абсолютно вірно. Ви дуже добре знаєте, що нам потрібно, щоб захистити наше небо, щоб зміцнити нашу армію на землі. І ви знаєте все, що нам потрібно для підтримки та продовження наших успіхів на морі. І ви добре розумієте, що нам потрібно все це вчасно. Ми розраховуємо на вас» [3].*

4.Інформування про російські злочини: *«Внаслідок сьогоднішнього удару російських терористів понад 120 людей постраждали, і на цей час відомо про 5 загиблих. Мої співчуття всім, хто втратив рідних. Поки російські ракети намагаються знищити все живе, ми намагаємося зберегти якнайбільше життів,*

рятуючи кожну людину й кожну живу душу. Це ті цінності, заради яких ми день у день боремося. Усі люди й тварини, усе живе потребує захисту, коли на землю твоєї країни зазіхає російський окупант. Дякую всім нашим рятувальникам ДСНС України, медикам, поліцейським, волонтерам, працівникам комунальних служб – усім, хто працює, щоб життя продовжувалось» [3].

5.Інформування про перемоги України на фронті: «Всього за тиждень у терористів мінус 5 літаків. Це Різдво задає правильний настрій на весь наступний рік – настрій наших можливостей. Можливостей у переговорах із партнерами. Можливостей у зміцненні нашого повітряного щита. Можливостей у захисті нашого дому від російських терористів. Що сильніша буде наша ППО, то менше російських чортів буде і в нашому небі, і на нашій землі» [3].

Таким чином, аналізовані повідомлення В. Зеленського у Telegram-каналі направлені проінформувати населення України та міжнародну спільноту про актуальний стан подій на фронті, в дипломатичному полі та про вектори політики держави в умовах сучасності. Результатом такої інформаційної підтримки є боротьба з російською дезінформацією та привернення уваги громадськості до подій в Україні.

ВИСНОВКИ

У процесі нашого дослідження дійшли до таких висновків:

1. Встановлено, що інформаційна війна являється одним із способів протистояння двох держав, який має місце головним чином в мирний час, де об'єктами впливу поряд зі збройними силами і громадянським населенням є суспільство в цілому, його державні адміністративні системи, структури виробничого управління, наука, культура і т. д. У вузькому сенсі це один із способів бойових дій або безпосередньої підготовки до них, що має на меті досягти переважної переваги над противником в процесі отримання, обробки і використання інформації для вироблення ефективних адміністративних рішень, а також для успішного проведення заходів по досягненню на цій основі переваги над противником.
2. Telegram відіграє життєво важливу роль в інформаційній війні між Росією та Україною, є джерелом інформації та інструментом опору для багатьох українців, які стикаються із загрозою російській агресії та проблемами демократичного переходу. Визначено, що одне з головних завдань Telegram та інформаційної війни в Україні – збалансувати свободу слова та захист національної безпеки. Telegram та український конфлікт тісно переплетені. Програма використовується обома сторонами для спілкування, інформування та впливу. Telegram та російська пропаганда мають міцний зв'язок. Багато проросійських каналів використовують додаток, щоб вплинути на громадську думку в Україні та інших країнах.
3. Telegram та український опір також використовують додаток для координації та організації своїх дій проти російської агресії. Telegram та кібербезпека в Україні також мають вирішальне значення. Програма може бути джерелом загроз або інструментом захисту.
4. Виявлено, що у Telegram президент України Володимир Зеленський, одягнений у військову форму, публікує свої щоденні відеозвернення, закликаючи своїх громадян #Зупинити Російську Агресію.

5. Повідомлення В. Зеленського у Telegram-каналі направлені проінформувати населення України та міжнародну спільноту про актуальний стан подій на фронті, в дипломатичному полі та про вектори політики держави в умовах сучасності. Результатом такої інформаційної підтримки є боротьба з російською дезінформацією та привернення уваги громадськості до подій в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти): підруч. / [В.М. Петрик, В.В. Остроухов, М.М. Присяжнюк та ін.]. К.: КНТ, 2010. 771 с.
2. Кочетков О. Р. Телеграм-канали як засоби ведення інформаційної війни: кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 061 "Журналістика" / наук. керівник Н. А. Виговська. Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 28 с.
3. Офіційний канал Президента України - Володимира Зеленського. URL: t.me/V_Zelenskiy_official
4. Присяжнюк М.М. Дезінформація та її роль у інформаційно-психологічних операціях. URL: <http://surl.li/gyhdl> (дата звернення: 26.02.2024).
5. Смирнов Ю. Зеленського підставили". Олексій Данілов про Арестовича, демобілізацію та втому від війни. URL: <http://surl.li/muqhk> (дата звернення: 26.02.2024).
6. Bidar M., Facebook allows posts calling for violence against "Russian invaders", CBS News. URL: <http://surl.li/gyhec> (дата звернення: 26.02.2024)
7. Bidochko L., "Focus Ukraine: Fighting a Hybrid War with Hybrid Means: Zelensky Sanctions Pro-Russia Media and Parties", Wilson Center. URL: <http://surl.li/gyhen> (дата звернення: 26.02.2024).
8. Cadier A. "Russia-Ukraine Disinformation Tracking Center", News Guard. URL: <http://surl.li/cpfim> (дата звернення: 26.02.2024).
9. Cerulus L., "NATO Steps up Intelligence-Sharing "in Preparation" for Russian Cyberattacks", Politico. URL: <http://surl.li/gyhai> (дата звернення: 26.02.2024).

10.Dwoskin E., J. Merrill and G. De Vynck, “Social Platforms’ Bans Muffle Russian State Media Propaganda”, The Washington Post. URL: <http://surl.li/qyhbc>

11.EU DisinfoLab, “Ukraine War Resource Hub”. URL: <https://www.disinfo.eu/ukraine-hub/> (дата звернення: 26.02.2024).

12.Hurst D. and J. Butler, “Morrison Government Asks Facebook, Twitter and Google to Block Russian State Media “Disinformation””, The Guardian. URL: <http://surl.li/qyhes> (дата звернення: 26.02.2024).

13.Information warfare: Concepts, impact, and examples.URL: <https://nordvpn.com/uk/blog/information-warfare/> (дата звернення: 26.02.2024).

14.Ling J. “How ‘Ukrainian bioweapons labs’ myth went from QAnon fringe to Fox News”, The Guardian. URL: <https://t1p.de/hbvom> (дата звернення: 26.02.2024).

15.Ling J. “How ‘Ukrainian bioweapons labs’ myth went from QAnon fringe to Fox News”, The Guardian. URL: <https://t1p.de/hbvom> (дата звернення: 26.02.2024).

16. Lüfkens M. World Leaders, War & Digital Diplomacy on Telegram.URL: <http://surl.li/qyhey> (дата звернення: 26.02.2024).

17.Number of monthly active Telegram users worldwide from March 2014 to July 2023.URL: <http://surl.li/qybyr> (дата звернення: 26.02.2024).

18.Pallaro, B. and A. Parlapiano, “Visualizing the \$13.6 Billion in U.S. Spending on Ukraine”, The New York Times. URL: <https://t1p.de/dpb3a> (дата звернення: 26.02.2024).

19.Radical Warfare: Data, Attention, and Control in the 21st Century.URL: <http://surl.li/qyhff> (дата звернення: 10.02.2024).

20. Reichert R. Digital Warfare. The Russian Full Scale Invasion against Ukraine as Enacted on Telegram.URL: <http://surl.li/qjdpf> (дата звернення: 26.02.2024).

21.Reporters without Borders “Russia: Stifling Atmosphere for Independent Journalists”. URL: <https://rsf.org/en/country/russia> (дата звернення: 26.02.2024).

22.Reporters without Borders “Russia: Stifling Atmosphere for Independent Journalists”. URL: <https://rsf.org/en/country/russia> (дата звернення: 26.02.2024).

23.Russia-Ukraine Disinformation Tracking Center”, News Guard. URL: <http://surl.li/qyhfi> (дата звернення: 26.02.2024).

24.Telegram and the Information War in Ukraine.URL:
<https://freemindtronic.com/telegram-war-information-ukraine/>(дата
звернення:
26.02.2024).

25.Ukraine's top security chief warns of Telegram's high security risks.URL:
<http://surl.li/qyhft> (дата звернення: 26.02.2024).

26.Ukrainians Increasingly Rely on Telegram Channels for News and Information
During Wartime.URL: <http://surl.li/qjdss> (дата звернення: 10.02.2024).

27.Ukrainians turn to encrypted messengers, offline maps and Twitter amid Russian
invasion.URL: <http://surl.li/qybvj>(дата звернення: 26.02.2024).

28.USAID and Internews, USAID - Internews: Anual Media Consumption Survey.
URL: <https://internews.org/wp-content/uploads/legacy/2020-10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Eng.pdf> (дата звернення: 26.02.2024).

29.USAID and Internews, USAID - Internews: Anual Media Consumption Survey.
URL: <https://internews.org/wp-content/uploads/legacy/2020-10/2020-Media-Consumption-Survey-FULL-FIN-Eng.pdf> (дата звернення: 26.02.2024).

30.What is Information Warfare?.URL: <https://jsis.washington.edu/news/what-is-information-warfare/>(дата звернення: 26.02.2024).

